

Årsredovisning 2018

Barn- och utbildningsnämnden

Ruth Rahkola
Ordförande

Malin Westling
Förvaltningschef

1. Nämndens uppdrag

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att förverkliga nationella och kommunala mål inom förskoleverksamhet, förskoleklass, grund- och gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, musik- och dansskola samt fritidshemsverksamhet.

2. Periodens händelser

- Piteås grundskola har klättrat 18 platser och ligger nu på plats 55 i SKL:s Öppna Jämförelser.
- Elevantalet på Grans Naturbruksgymnasium har ökat med ca 30 % sedan övergången till kommunen.
- Musik- och dansskolan fyller 50 år och har firat med evenemang under hösten samt publicerat tidigare elevers mycket positiva omdömen via Facebook.
- Personal inom förskoleverksamheten har utrustats med arbetskläder.
- En lokal idrottsutbildning har startats vid Strömbäckaskolan med inriktning fotboll och ishockey. Utbildningen genomförs i samarbete med lokala idrottsföreningar.

3. Ekonomi

Utfall (tkr)

	2018	2017
Intäkter		
Kostnader		
Nettokostnad (exkl. kapitalkostnad)		
Anslag (skattemedel)		
Internränta		
Avskrivning		
Årets utfall		
Investeringar		

Budgetavräkning (tkr)

	Nettokostnader	Budget	Avvikelse
Summa			

4. Mål och måluppfyllelse

Strategiska områden	Övergripande mål	2018	2017
Barn och unga - vår framtid	Barn och unga har en trygg och utvecklande uppväxt och använder inte alkohol eller droger		
Utbildning, arbete och näringsliv	Piteå ska år 2020 ha 43 000 invånare och till 2030 46 000 invånare		
	Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för ett livslångt lärande		
Demokrati och öppenhet	Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund		
	Service och bemötande utformas jämställt i kommunens alla verksamheter		
Livsmiljö	Samhällsbyggnad ska utgå från social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet		
	Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla		
	Piteå ska erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer		
	I Piteå utgör kulturen en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling		
Personal	Piteå kommun och de kommunala bolagen ska arbeta aktivt för att vara en attraktiv och jämställd arbetsgivare samt skapa hälsofrämjande arbetsplatser		
Ekonomi	Budgetramen ska hållas genom effektiv hushållning med disponibla resurser		

 Ej bedömt
  1 Målet ej uppfyllt
  2 Målet delvis uppfyllt
  3 Målet uppfyllt i hög grad
  4 Målet helt uppfyllt

5. Analys

5.1. Ekonomi

Nämnden redovisar underskott om 0,3 mkr för 2018, vilket är en budgetavvikelse om 0,03 procent. Under 2018 har Utbildningsförvaltningen aviserat om större underskott, men olika faktorer har sent under året påverkat resultatet till överskott. På grund av att informationen nådde Utbildningsförvaltningen sent under året har direktiv om återhållsamhet och restriktivitet gått ut till samtliga verksamheter, vilket också har bidraget till årets resultat.

Årets resultat är till del hänförligt till utbetalningar från Migrationsverket vilka var cirka 2,8 mkr mer än prognostiserat, samt beslutade i december. Kostnaderna dessa bidrag förväntas kompensera uppstod under 2016 och 2017, men på grund av osäkerheterna kring dessa bidrag har kassapprincipen applicerats och tillfaller den period de faktiskt utbetalas. Under året har Utbildningsförvaltningen blivit tilldelade medel för datorer till elever i högstadiet, en så kallad 1:1-satsning. Leasingperioden var beräknad till hela 2018, men på grund av förseningar började inte datorer leasas förrän i november. Detta resulterade i att medel om cirka 2,2 mkr inte har utnyttjats under perioden. Dessa medel kommer att behövas om cirka tre år på grund av den förskjutna leasingperioden och ett förslag till anslagsöverföring kommer att göras.

Utbildningsförvaltningen har under året hanterat underskott inom olika verksamheter. Lokalkostnader har för året ackumulerat underskott om 7,1 mkr. Kostnaderna är hänförliga till tillfälliga lokaler samt oförutsedda händelser som skett under året och varit av akut karaktär. Utköp av hyresavtal på Pite Havsbad om 3,6 mkr ingår även i detta underskott. Förvaltningen bedömer att denna situation inte kommer förändras framgent, utan att lokalfrågan är ytterst relevant och att finansiering krävs för investeringar samt driftskonsekvenser i framtiden. Inom verksamheten för tilläggsbelopp samt extra stödresurs inom för- och grundskola redovisas underskott om 11,6 mkr. Under året har omfördelningar om cirka 2,6 mkr gjorts till denna verksamhet från andra verksamhetsområden. För 2018 redovisar Grans Naturbruksgymnasium en ekonomi i balans. I resultatet ingår driftbidrag från Region Norrbotten om 7,5 mkr samt en minskning av personalkostnader om cirka 4 mkr som skett genom naturliga avgångar. Verksamheten har även haft stora kostnader på grund av eftersatt underhåll av inventarier och mekanik. Det genomsnittliga elevantalet har ökat med 13 procent sedan 2017 och 27 procent sedan 2016, vilket överstiger den prognos som gjordes inför övertagandet av verksamheten. Detta i kombination med sänkta personalkostnader innebär att inget underskott belastar Piteå kommun. Strömbacka gymnasium redovisar överskott om 1,9 mkr för 2018. I resultatet ingår överskott om 3,3 mkr för verksamheten för nyanlända samt underskott om 0,9 mkr på grund av ett ökat antal elever som väljer Grans som gymnasieval.

Som helhet har verksamheternas volymer haft en liten avvikelse från budget under året. Inom förskoleverksamheten har volymerna uppgått till cirka 5 mkr mer än budgeterat, men detta har kompenseras av en lägre volym inom grundskoleverksamheten. För förskoleverksamheten har statistiken visat sig återhållsam för barn mellan 1-5 år, vilket föranlett den för låga budget för förskoleverksamheten. För grundskoleverksamheten har andelen nyanlända varit svårprognostiserad, därav har en försiktighetsprincip applicerats och genererat ett överskott.

5.2. Personal

Piteå har en relativt stor andel behörig personal inom alla skolformer, särskilt inom för- och grundskolan där andelen personal med pedagogisk högskoleexamen är mellan 15 och 20 % större än i genomsnittskommunen. Samtidigt kvarstår utmaningarna kring kompetensförsörjning utifrån ökande pensionsavgångar, bristen på nyutexaminerade lärare och fler barn och elever i kommunen. Sedan 2013 har antalet förskolebarn ökat med ca 12 % (220 barn) och antalet grundskoleelever med ca 7 % (260 elever). Det blir alltså allt viktigare att behålla personalen i verksamheten och glädjande nog minskar sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron bland kvinnor är nu 4,7 % och bland män 2,5 %, vilket innebär att den har minskat med nästan en procentenhet för både män och kvinnor jämfört med föregående år. Frisknärvaron är 40,1 %. Skolledare menar att den goda utvecklingen beror på arbete med rehab, trivsel, känslan att alla är viktiga och extra bemanning. Kommunens övergripande fokus på hälsa kan också ha spelat roll. Sjukfrånvaron

ligger fortsatt högre inom förskolan än inom grundskolan och gymnasieskolan. Arbetet som utförts av timanställda har minskat med 5,3 % under året. Det beror på minskad sjukfrånvaro bland ordinarie personal, restriktivare regelverk för bokning av vikarier samt bättre uppföljning av personalbehovet utifrån närvarosystemet Tempus. Tillgången på vikarier har på grund av minskat behov varit tillfredställande.

Med anledning av den goda utvecklingen anses målområdet vara uppfyllt i hög grad.

5.3. Strategiska områden och prioriterade mål

Prioriterade mål

Piteås goda rykte som skolkommun bidrar till att uppfylla befolkningsmålet. Både Strömbackaskolan och naturbruksprogrammet på Grans naturbruksgymnasium lockar många inflyttande elever som förhoppningsvis sedan stannar och bygger sin framtid i Piteå kommun. Inom nämndens verksamheter finns engagerad personal som från förskolan till gymnasieskolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete för att ytterligare förverkliga Piteå kommuns mål om en samhällsgemenskap med mångfald som grund. Nämnden planerar kommunens skolstruktur utifrån prognostiserade personalresurser men även utifrån önskemål om geografisk placering, vilket bidrar till att skapa attraktiva boendemiljöer.

Barn och unga - vår framtid

 Uppfyllt i hög grad

Den psykiska hälsan har försämrats över tid både i Piteå och i riket, särskilt bland flickor, och den har ett ömsesidigt samband med den ökade stressen över skolarbetet. 36 % av flickorna i åk 7 är stressade över skolarbetet, vilket är en ökning med 24 procentenheter sedan 2011. Det visar enkätundersökningen *Skolbarns hälsa och levnadsvanor i Norrbotten 2017/2018*. Nyanlända elever på Strömbackaskolans Språkintröduktion är starkt överrepresenterade när det gäller problematisk skolfrånvaro, fastän de har stora behov av utbildning för en lyckad integration. De elever som mår dåligt mår sämre än förr. Allt fler elever är helnyktra medan ett fåtal allt yngre elever använder cannabis. Tryggheten i Piteås grund- och gymnasieskola är god, men flickor känner dock allt oftare rädsla eller oro inför att t.ex. gå ute själva, att bli utstött eller utifrån nyhetsrapportering om det ökade våldet. En gemensam nämnare för resultaten är ökande skillnader mellan olika grupper av elever.

Elevhälsans stora projekt Samverka Agera Motivera pågår för att förebygga problem med psykisk ohälsa på en generell nivå. Tack vare beviljade statsbidrag har ett förvaltningsövergripande projekt startats för nyanlända barn och elevers hälsa och lärande. Mentorer på Språkintröduktion arbetar hårt för att söka kontakt med frånvarande elever och insatser har från och med hösten 2018 implementerats i form av utökat kuratorsstöd och särskilt uppföljningsarbete av elevhälsoteamet. En handlingsplan för att förebygga drogmissbruk bland unga har utarbetats genom samverkan mellan skolan och socialtjänsten. Föräldrautbildningar kring både små barn och tonåringar erbjuds via elevhälsans verksamhet på Familjens hus. Under året har också Strömbackaskolan utökat tiden för idrott då forskning pekar på ett tydligt samband mellan fysisk aktivitet och psykiskt välbefinnande.

Sammanfattningsvis finns det bekymrande resultat, samtidigt som kartläggningen av skolväsendets processer visar många goda insatser i samverkan med andra samhällsaktörer och med hemmen. Därför bedöms målområdet vara uppfyllt i hög grad.

Utbildning, arbete och näringsliv

 Helt uppfyllt

Piteås kunskapsresultat är mycket goda i ett nationellt perspektiv. Gymnasieskolans resultat har förbättrats sedan förra året och sammantaget visar gymnasieskolan en mycket positiv utveckling under de senaste fem åren. Den totala andelen elever med examen inom tre år är 80 %, att jämföra med genomsnittskommunens 52 %. Andelen som har uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom tre år är 55,8 %, jämfört med genomsnittskommunens 39,7 % - trots att Piteå har en stor andel elever på yrkesprogram.

Det är främst elever på yrkesprogram som står för en starkt genomströmning på tre år mot en examen; 2014 var de 82,3 % och i år 88,4 %. Framgångsfaktorerna bakom resultatet är bland annat synliggörande och stöd för alla elever, en välorganiserad elevpraktik och ett gott samarbete med branschen. Strömbackaskolan arbetar med målet att bli en av Sveriges bästa skolor för

automation då det är en stark utvecklingstrend inom teknik och industri. I linje med det regionala och lokala näringslivets tekniska utveckling har skolan projekterat för att olika program ska ha gemensamma industrianpassade lokaler med modern utrustning, men lokalfrågan och finansieringen är ännu inte färdig. Grans naturbruksgymnasium har påbörjat arbetet med att skapa ett kompetenscentrum för gröna näringar för att stärka landsbygdsutvecklingen.

I åk 9 fick 90,7 % av eleverna behörighet till gymnasieskolan, vilket är en ökning med 2 procentenheter (10 elever) sedan förra året och det är ett gott resultat jämfört med genomsnittskommunens 82,7 %. De senaste åren visar förvisso en sluttande trend för gymnasiebehörighet, men den står helt i proportion till den ökade andelen nyanlända elever (ca 5 % av alla elever i åk 9). Samma samband finns i genomsnittskommunen (som har ca 9 % nyanlända elever i åk 9). Det genomsnittliga meritvärdet i åk 9 har höjts något sedan förra året. I såväl åk 6 som åk 3 har en större andel klarat de nationella proven i svenska och matematik jämfört med förra året.

Under 2018 ökade antalet barn i förskolan med ca 6 % och antalet förskoleavdelningar har under året återigen utökats i enlighet med de ökade volymerna. Förskolan har allt mer kommit att fokusera på barnens lärande utifrån de senaste årens ändringar i de nationella styrdokumentet. I förskolan fokuseras främst språk och kommunikation men också naturvetenskap. På två förskolor bedrivs också aktionsforskning kring sambanden mellan teori och praktik, reflektion och kollegialt lärande samt sokratiska samtal (en samtalsform i syfte att utveckla tänkandet) med barnen.

Likvärdigheten är dock ett förbättringsområde; statistik på både nationell och lokal nivå visar att skillnaderna ökar något mellan högpresterande och lågpresterande elever, mellan pojkars och flickors kunskapsresultat och mellan olika skolors kunskapsresultat. Därför har Barn- och utbildningsnämnden med hjälp av ett statsbidrag för likvärdig skola bland annat riktat stöd till två skolenheter, frånvaroteam, nyanlända barn och elever, barn och elever med autismspektrumtillstånd och arbetet med kartläggning i förskoleklass.

Med tanke på Piteås starka ställning som skolkommun, de goda kunskapsresultaten, beredskapen för ökade volymer och det pågående övergripande förbättringsarbetet för likvärdighet bedöms målområdet vara helt uppfyllt.

Demokrati och öppenhet

 Uppfyllt i hög grad

Flickor presterar förvisso bättre än pojkar, men de är också oftare stressade över skolarbetet. Samtidigt anser fler pojkar än flickor att lärarna är orättvisa, framför allt bland yngre elever. Skolverkets statistik visar också att Piteås flickor i årskurs 9 oftare än pojkar får högre slutbetyg i svenska, engelska och matematik än sitt nationella provbetyg i samma ämnen. Förskolan och skolan bedriver ett systematiskt värdegrundsarbete och alla förskolechefer är medvetna om vikten av att arbeta förebyggande för en hälsofrämjande lärandemiljö. Personalen kompetensutvecklas till exempel när det gäller ett lågaffektivt bemötande, ett normkreativt förhållningssätt och för att motverka rasism och främlingsfientlighet. Allt fler barn och elever har utländsk bakgrund och det har lett till att förskolan och skolan behöver förbättra sin förmåga att möta behoven bland nyanlända elever. Projektet för nyanlända barns och elevers lärande syftar till att främja integrationen. Det har under läsåret 17/18 inkommit totalt sju synpunkter. De handlar om kostnaden för privat hyra av en anläggning, användningen av glitter (mikroplaster) i förskolan, en anställds bemötande, utbildningens avsaknad av en kurs i självförsvar för tjejer, en webbsida, schemaläggning och en förskolas städning med anledning av magsjukessmitta. Alla synpunkter har besvarats och ingen ny insats har påbörjats med anledning av dem.

Utifrån arbetet som pågår är bedömningen att målområdet är uppfyllt i hög grad.

Livsmiljö

 Uppfyllt i hög grad

Såväl hållbarhetsarbetet, de nya förskoleavdelningarna, elevbyggena, tillgängligheten för personer med funktionsvariation och kulturutbudet bidrar till att skapa en bättre livsmiljö i Piteå kommun. Förvaltningens egen målsättning är att samtliga enheter ska inneha utmärkelsen Skola för hållbar utveckling år 2020. Målet nåddes 2016 och Piteå tillhör i nuläget en liten skara kommuner där samtliga enheter innehar utmärkelsen. Åtgärder för förskolornas och skolornas utemiljö har påbörjats i syfte att anpassa verksamheten till ett förändrat klimat.

Sammantaget leder detta till bedömningen att målområdet är uppfyllt i hög grad.

6. God ekonomisk hushållning

Barn- och utbildningsnämnden bedömer att verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning utifrån förutsättningarna. Förvaltningen bedriver en verksamhet med erkänt god kvalitet där utmaningen under året har legat i att behålla denna goda kvalitet med mindre resurser. Den interna styrningen och kontrollen bedöms tillräcklig.

7. Framtiden

Att erbjuda bra förskolor och skolor som ger barn och elever möjligheter att utvecklas, lära och bygga sin framtid är en viktig förutsättning för kommunens tillväxt. Utbildningsverksamheterna i Piteå kommun uppvisar goda resultat, dels för att förutsättningarna generellt sett är goda, men framför allt för att det görs ett gott arbete ute på förskolor och skolor.

Det ökande antalet barn och elever i kommunens verksamheter är givetvis glädjande men medför även utmaningar både när det gäller att säkerställa goda lärmiljöer och kompetensförsörjning. Piteås skolväsende arbetar aktivt med lokalförsörjning då flertalet förskolor och skolor brottas med arbetsmiljöproblem och trängsel. Framtida pensionsavgångar kombinerat med låg tillgång på nyutbildad personal fordrar nytänkande när det gäller organisation och rekrytering. Det är även centralt att minska personalens sjukfrånvaro genom att dels fortsätta förebygga och sätta in tidiga insatser vid tecken på ohälsa, dels motverka en ohälsosam arbetsbelastning.

Fler elever på grundskola och gymnasium visar tecken på psykisk ohälsa. Elever med hög frånvaro är ett problem som blivit vanligare även i yngre år. Hög frånvaro är en stor riskfaktor både när det gäller skolresultat och framtida utanförskap. Fokus kommer därför att läggas på att arbeta med dessa frågor. Genom statsbidrag kommer flertalet särskilda satsningar att göras för att skapa en mer likvärdig skola som bättre kan möta barn och elever med svårigheter att nå sina mål, inte minst gäller detta kommunens nyanlända barn och elever.

Några av de nationella förändringar som kommer att påverka nämndens verksamhet framöver är bland annat den nationella digitaliseringsstrategin som lett till stora förändringar i läroplaner och kursplaner. En reviderad läroplan för förskolan samt en förändrad, och stadiindelad, timplan i grundskolan med utökad tid för matematik och idrott kräver också organisatoriska förändringar. Det nationella kravet på en obligatorisk lovskola behöver också tillvaratas.

8. Åtgärder och uppdrag

Åtgärder och uppdrag	Status	Beslutad	Återrapport	Kommentar
Identifiera och redovisa verksamheter (processer) som kan drivas i samarbete med civilsamhället eller med former som stärker medarbetarnas delaktighet	✓ Klar	Uppdrag från Riktlinjer 2019-2021	Rapporteras ÅR 2019	
Utreda möjligheten till dansutbildning i egen regi	✓ Klar	Åtgärd från ÅR 2017	Rapporteras ÅR 2018	
Redovisa konsekvenser och ge förslag på nödvändiga åtgärder med anledning av det nationella uppdraget kring skolans digitalisering	✓ Klar	Uppdrag från Riktlinjer 2019-2021	Rapporteras ÅR 2019	
Urtarbeta handlingsplan för förebyggande arbete kopplat till missbruk bland unga. Identifiera evidensbaserad metod för drogförebyggande arbete som kan användas generellt i våra verksamheter. (samarbete BUN/SN)	✓ Klar	Åtgärd från ÅR 2015	Rapporteras ÅR 2017 Rapporteras Delår 2018	Handlingsplan är färdigställd under december 2018.